

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Αριστοφάνη «Βάτραχοι»

από το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος

Μετάφραση: Κώστας Ταχτσής. Σκηνοθεσία: Σωτήρης Χατζάκης.

Σκηνικά: Έρση Δρίνη. Κοστούμια: Κλαίρ Μπρέισουελ. Μουσική: Ελίζαμπεθ Σουέντος.

Χορογραφία: Κωνσταντίνος Ρήγος. Παίζουν: Βασίλης Χαραλαμπίδης, Χρήστος

Στεργιούλου, Κώστας Σάντας, Αλέξανδρος Μυλωνάς, Χρήστος Σούγαρης, Γιώργος

Συμεωνίδης, Σίμος Κακάλας, Γιάννης Χαρίσης κ.ά.

ΑΡΧΑΙΟ Ωδείο Πάφου, Αύγουστος 7ο Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, Αριστοφάνη «Βάτραχοι» από το ΚΘΒΕ. Οι «Βάτραχοι» είναι από τα πιο δύσκολα έργα του Αριστοφάνη για το σκηνοθέτη που καταπιάνεται με το ανέβασμά τους. Πρώτα απ' όλα πρόκειται για έργο ουτοπικό, δηλαδή, ονειρικό και ταξιδιάρικο προς άλλους κόσμους. Και αν στους για τον ίδιο λόγο δύσκολους «Όρνιθες» η δράση τοποθετείται στους αιθέρες με ήρωες πουλιά, που απλώς αποικτούν καινούργια χαρακτηριστικά, στους «Βατράχους» ο μακάριος ου-τόπος είναι κυριολεκτικά στον άλλο κόσμο, στο βασίλειο του Άδη, και ο χορός των κατοίκων του ου-τόπου αποτελείται από ευτυχισμένους (όπως πρέπει στην ουτοπία) πεθαμένους. Οπότε ο σκηνοθέτης πρέπει πριν από τις αναλύσεις και τις μελέτες να οραματιστεί το χώρο, την υφή και την ατμόσφαιρα του, και τα φανταστικά πρόσωπα που θα στήσουν παιχνίδι σ' αυτόν. Άλλη δυσκολία του έργου πηγάζει από το γεγονός ότι πρόκειται για ένα έργο δρόμου, για ένα road play, όπως λέμε *road movie*. Ο Διόνυσος και ο Ξανθίας διανύουν πολλά τοπία, μερικά με συγγραφικές περιγραφές, μερικά χωρίς. Η εναλλαγή τοπίων συνδυάζεται στο κείμενο (και πρέπει να συνδυαστεί και στην παράσταση) με στιλιστικές και αισθητικές απότομες αλλαγές. Αυτό καταντά το έργο σχεδόν σπονδυλωτό και συχνά ερμηνεύεται ως δραματολογική αδυναμία του Αριστοφάνη. Η τρίτη ιδιαιτερότητα του έργου είναι η έκταση που δίνεται στο κείμενο στη λογοτεχνική σάτιρα. Ο αγών μεταξύ του Αισχύλου και του Ευριπίδη μπορεί να υπάρξει σωτήριος για ένα σκηνοθέτη, μπορεί και να φαντάζει σαν ένα μεγάλο ναρκοπέδιο γεμάτο από «πρώην αστεία», δηλαδή αστεία που σήμερα δεν προκαλούν γέλιο - ό,τι χειρότερο για μια αριστοφανική παράσταση.

Ο σκηνοθέτης της φετινής παραγωγής των «Βατράχων» από το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος είναι ο Σωτήρης Χατζάκης, δείγματα της δουλειάς του οποίου είδαμε στην Κύπρο - η «Φόνισσα με την Κονιόρδο» στη λιτή, απερίττη μορφή της οποίας χωρούσε υψηλή τραγικότητα, και ο «Κορυδαλλός» του Ανούιγ από το ΘΟΚ, που ξεχειλίζει από πληθωρική θεατρικότητα. Βλέποντας τους «Βατράχους» σκεφτόμουν ότι μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε καλά το Χατζάκη-σκηνοθέτη μέσα από μια παράσταση, διότι η «ποσότητα» της σκηνοθεσίας σ' αυτήν είναι πολύ μεγάλη.

Θέλω να πω, ότι η ευρηματικότητα του σκηνοθέτη του επέτρεψε να αξιοποι-

ήσει την κάθε ευκαιρία που του πρόσφερε το κείμενο σε μετάφραση του Κώστα Ταχτσή και άλλες πολλές γεννημένες μέσα από το δικό του όραμα που αναμφίβολα τον είχε συνεπάρει προτού αρχίσει ο καθημερινός μόχθος των δοκιμών. Εξάλλου η υποθεσιακή και στιλιστική διαστρωμάτωση του έργου έδωσε στο Χατζάκη τη δυνατότητα να παρουσιάσει τρεις παραστάσεις σε μια συσκευασία και να σκηνοθετήσει πολλούς ρόλους, επειδή ο χορός, ή μάλλον, οι τρεις χοροί (των Βατράχων, των μυστών και των «φιλάθλων»-οπαδών των διαγωνιζομένων ποιητών) είναι δοσμένοι ως σύνολα προσώπων με διαφοροποιημένες συμπεριφορές. Σ' αυτό βοήθησαν πολύ τα κοστούμια της Κλαίρ Μπρέισουελ που πέρασαν από τη φάρσα στους βατράχους, στην ιδέα της διαχρονικότητας της κωμωδίας στους μύστες, όπου η *Commedia del' Arte* συνυπήρχε με το βουβό κινηματογράφο κ.τ.λ., όπως και η χορογραφία του Κ. Ρήγου και η μουσική της Ελίζαμπεθ Σουέντος. Μου άρεσε πολύ η ιδέα, αλλά και η όψη του δέντρου της σκηνογραφίας Έρσης Δρίνης. Εκ πρώτης όψεως (και «σκέψως») αισθητικά ταιριάζει μόνο με τη μέση του έργου (μεταλλικό δένδρο-τεχνητή φύση-ευτυχισμένοι πεθαμένοι-ο σουρεαλισμός των οξύμωρων συνδυασμών) αλλά η πολύ πετυχημένη χρήση του στην αρχή του έργου (μέχρι και σε βάρκα του Χάροντα μετατράπηκε) απέδειξε ότι ο Χατζάκης με το δέντρο της Δρίνης δίνει λύσεις σ' όλο το έργο.

Αυτό εμπεριέχει και την ιδέα της καθόδου, και δίνει μια κάθετη δομή σ' όλη την παράσταση, σε αντίθεση με την παραδοσιακή «οριζόντια» επίπεδη παρουσίαση των «Βατράχων» που επιλέγεται κάτω από την επήρεια της Αχερουσίας λίμνης. Τα πρώτα δύο μέρη της παράστασης «ανήκουν» στον Ξανθία-Βασίλη Χαραλαμπίδου που τον ο μόνος απλός και ζωντανός θνητός οδηγεί τους θεατές μέσα από την τρέλα του γκροτέσκου και της ουτοπίας. Έχει το χάριμα της εύστοχης εκφραστικότητας και της πολύ άμεσης επαφής με το κοινό. Ο Χρήστος Στεργιούλου ως Διόνυσος, ιδιαίτερα καλός ως κριτής-παρουσιαστής στη σκηνή του αγώνα. Και οι μονομάχοι ποιητές-λαμπροί, και ο Κώστας Σάντας ως μετά μοντέρνος Ευριπίδης, και ο Αλέξανδρος Μυλωνάς ως ηθικός βράχος Αισχύλος. Στη σκηνή γίνεται τέλεια εμπλοκή της ζωντανής μουσικής και του στοιχείου της μουσικής παρωδίας. Ο Χατζάκης απέδειξε ότι οι δύο μεγάλες αντίπαλες ιδεολογικές και αισθητικές φλέβες, όπως τις χονδροπαρουσίασε ο Αριστοφάνης, αποτελούν διαχρονικές σταθερές και κατανοούνται απόλυτα και στις μέρες μας.